

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Společenství obcí

Setkání mikroregionů Olomouckého kraje

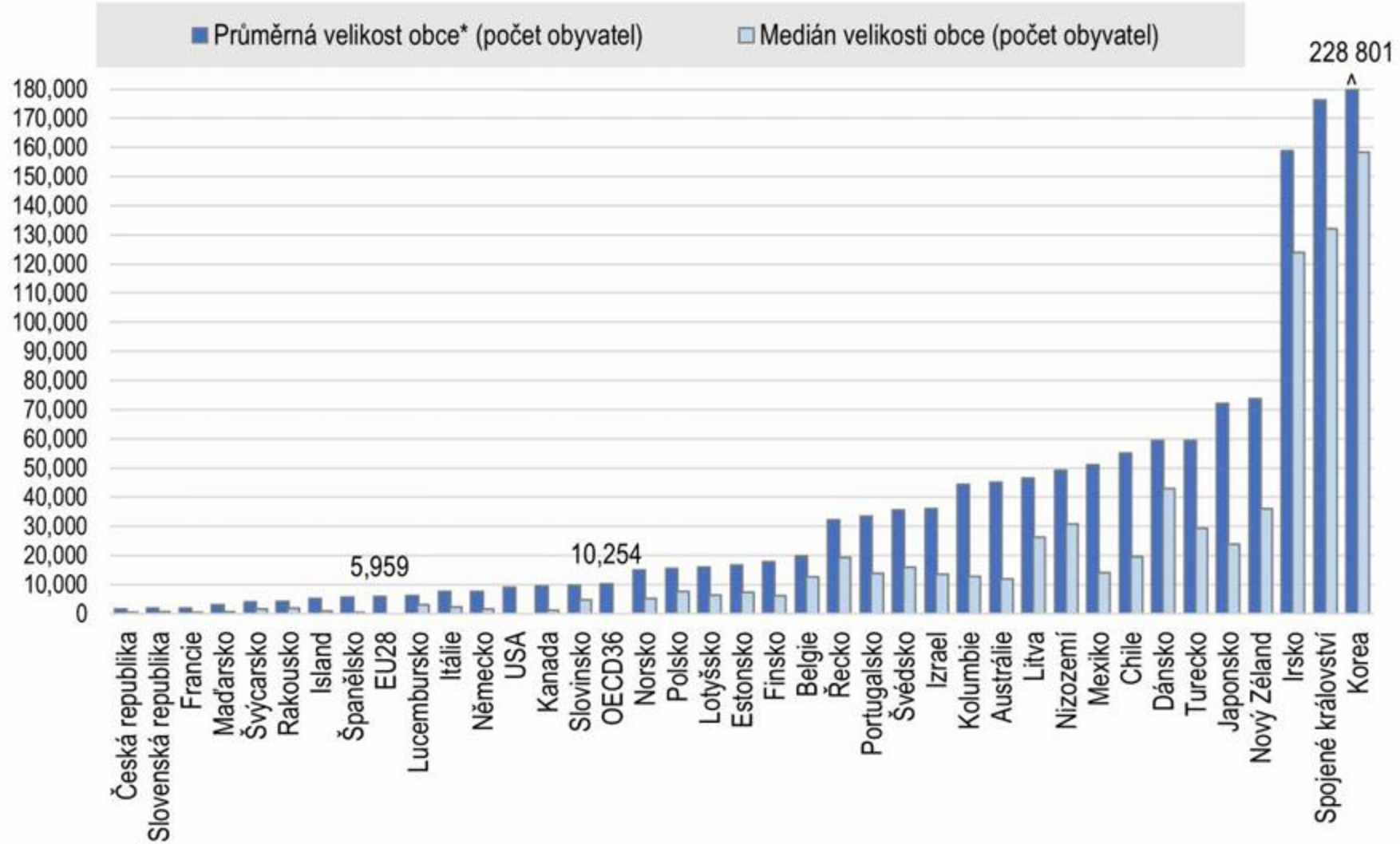
Mgr. Pavel Roubínek, Ph.D.

Ambasador MOS (Odbor strategického rozvoje a
koordinace veřejné správy Ministerstvo vnitra)

Důvody zavedení společenství obcí

1. **Obce v ČR 6254 – průměrná velikost je nejmenší z hlediska počtu obyvatel a velikosti území ze všech zemí OECD, (průměr 1710 ob., medián pod 400 ob.; průměr EU 6000 obyvatel)**
2. **Klesá schopnost výkonu veřejné správy ze strany obcí - samostatný i přenesený výkon, nadužívání veřejnoprávních smluv, přelévání přeneseného výkonu správy na ORP, pokles počtu úředníků/expertů v území, další negativní výhled (stárnutí)**
3. **Potřeba realizace úkolů v širším nadobecním kontextu (investiční bariéry)**
4. **Existence silné poptávky z území:**
 - a) **Iniciativy na podporu meziobecní spolupráce vycházející ze strany stávajících DSO – např. Jihlavská výzva.**
 - b) **Systémová podpora činnosti víceúčelových dobrovolných svazků zajišťovaná řadou krajů – např. Středočeský, Královéhradecký, Jihomoravský.**
 - c) **Aktivizace DSO prostřednictvím Asociace dobrovolných svazků obcí ČR.**
 - d) **„Podpora meziobecní spolupráce včetně jejího systémového financování a legislativního ukotvení“ jako jedna z priorit SMO ČR na období 2021+, výbor SMO ČR pro DSO.**

Obrázek 4.1. Průměrná a mediánová velikost obcí v OECD a Evropské unii, 2020

Zdroj: OECD (2021^[9]).

Východiska legislativní úpravy, vazba na vládní dokumenty

Priority MV v oblasti strategického rozvoje meziobecní spolupráce ve funkčních mikroregionech obsažené v Koncepti klientsky orientovaná veřejná správa.

SC 2.4 Zefektivnit spolupráci obcí, Opatření 2.4.1. Podpora meziobecní spolupráce ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností coby přirozených mikroregionálních centrech

- možnost využití **mikroregionů** (SO ORP) a jejich přirozených center pro meziobecní spolupráci
- základním předpokladem meziobecní spolupráce je **zapojení co nejširšího počtu obcí, ideálně všech obcí SO ORP**

2. Priority MMR v oblasti strategického zaměření meziobecní spolupráce ve funkčních mikroregionech obsažené ve SRR ČR 2021+ a v Koncepti rozvoje venkova ČR.

3. Opakovaná doporučení OECD ohledně nastavení administrativní kapacity na mikroregionální úrovni (obvodech ORP) s cílem zajistit rozvoj těchto území a zlepšit výkon správy.

Společenství obcí - nová forma meziobecní spolupráce

- **Nová forma meziobecní spolupráce v mikroregionálním kontextu - dobrovolná**
- **Kvalifikovaná forma dobrovolného svazku obcí; DSO s přiznaným postavením společenství obcí**
všechna práva a povinnosti DSO + nové kompetence
- **Zaměřena na koordinaci veřejných služeb a celkový rozvoj funkčního mikroregionu**
- **Správní obvod ORP + územní exkluzivita**
- **Samostatná (primárně) i přenesená působnost (zprostředkovaně jménem členských obcí), případně výkon státní správy (potenciálně, doplňkově) – sdílený výkon VS**
- **Doplňuje z hlediska agend výkon správy ORP (přenesený výkon)**

Společenství obcí

Snaha překlenout silnou správní roztržitost a tím způsobenou ekonomickou a personální neefektivitou

Reakce na zahraniční dobrou praxi

Doporučení OECD, RE, think tanky, NERV a dalších platforem

Platforma pro budoucí nadobecní kompetence

Další schůdek k rozvoji meziobecní spolupráce

Obec

DSO

- Volné hranice.
- Evidováno asi 750.
- Jednoúčelová spolupráce.
- Stávající DSO se neruší.

Společenství obcí

- Kvalifikovaná spolupráce.
- Územní pravidla.
- Spolupráce v oblasti veřejné správy.
- Platforma pro další kompetence na základě oborových zákonů.
- Sdílený úředník, zaměstnanec, pedagog.

Dobrovolnost

DSO

Územní rozsah

Zpravidla lokální dopad, často sdružuje jen několik obcí, bez územních pravidel.

Cíle

Zpravidla jednoúčelové svazky; některé víceúčelové.

Postavení

- Právní subjektivita (zaměstnanci, majetek aj.)
- Pouze samostatná působnost
- Poradenská činnost
- Fakultativní podpora ze strany krajů

Nepočítá se s dalším rozvojem.

Společenství obcí

Územní rozsah

Mikroregionální záběr, území definované správním obvodem ORP, obec členem pouze jednoho SO.

Cíle

Víceúčelový svazek zaměřený na koordinaci veřejných služeb a všestranný rozvoj území, role ve výkonu veřejné správy.

Postavení

Právní forma jako DSO, ale může navíc ze zákona plnit:

- Výkon správních činností pro členské obce
- Sdílený úředník
- Podpora přeneseného výkonu státní správy na obcích
 - od 1. ledna 2025 vše s výjimkou kompetencí obcí III. typu (ORP)
- Sdílení pracovníci
- Sdílení pedagogičtí pracovníci aj.

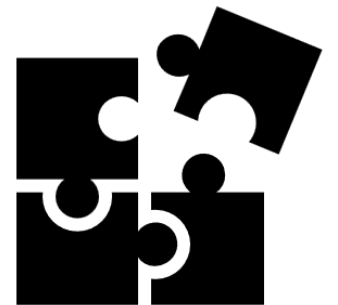
Možnost svěřit další role odvětvovými zákony

V budoucnu (1.7. 2025, 1.1. 2026)

- Postavení orgánu veřejné moci → možnost výkonu státní správy „vlastním jménem“
- Společná obecní policie
- Systémová podpora ze strany státu
- Kompetence určené zvláštními zákony – regionální rozvoj

Kompetence společenství

- **Právní forma dobrovolného svazku obcí** – tedy všechny práva a povinnosti jako stávající DSO, možnost čerpat dotace pro DSO.
- **Těžiště činnosti by mělo být v samostatné působnosti.**
- Zajišťování **koordinace veřejných služeb** na území členských obcí a **strategického rozvoje** tohoto území.
- **Zpracovává strategii rozvoje společenství obcí**
- Mohou vytvářet (zakládat, zřizovat) další **právnícké osoby** (organizační složky, příspěvkové organizace, s.r.o., akciové společnosti, školské právnícké osoby).

Postavení společenství obcí

Společenství obcí

§ 53a

- (1) Společenství obcí je svazek obcí, který splňuje podmínky stanovené tímto zákonem
- (2) Předmětem činnosti společenství obcí je vedle činností svazku obcí podle § 50 odst. 1 **zajišťování koordinace veřejných služeb na území členských obcí a strategického rozvoje tohoto území. Za tímto účelem společenství obcí zpracovává strategii rozvoje společenství obcí. Strategii rozvoje společenství obcí schvaluje shromáždění starostů třípětinovou většinou všech svých členů.**
- (3) Předmětem činnosti společenství obcí může být i zajišťování **činností podle § 53e a 53g. Stanoví-li tak zvláštní zákon, může společenství obcí vykonávat i další činnosti.**

Výkon dalších sdílených činností

Novela zákona o obcích, v podobě zákona č.196/2024 Sb., zavedla následující rozšíření:

- Sdílený úředník může vykonávat role spojené s přeneseným výkonem mimo kompetence ORP
 - Vedle jedniček tedy např. stavební úřad, matrika, činnost POÚ.
- Členské obce a jejich organizace mohou využívat sdíleného zaměstnance, např.:
 - Sdílený IT pracovník pro školy v rámci společenství
 - Sdílený pracovník pro správu zeleně.
- Sdílený pedagog (novela zákona o pedagogických pracovnících) např.:
 - Sdílený angličtinář nebo školní psycholog jako zaměstnanec společenství nebo jím zřízené organizace.

Výkon správních činností sdíleným úředníkem

- Pro výkon správní činnosti (přenesená i samostatná působnost).
- Není to nová vrstva přenesené působnosti – výkon agend jménem konkrétní obce.
- Ve společenství obcí může působit **více sdílených úředníků na plné i částečné úvazky**.
 - **různé kvalifikační požadavky** na výkon konkrétních agend (ZOZ).
 - organizaci práce řeší manažer Společenství
 - není-li určeno jinak, pozici zaměstnavatele vykonává předseda společenství, zaměstnavatelem je Společenství
- Lze **aplikovat pro všechny přenesené agendy obcí mimo agendy ORP**, vyjma volební agendy.
- Nyní možné smluvní plat, nicméně počítá se s úpravou, která stanoví platnost tabulek.
- Principy fungování nutno upravit stanovami nebo smlouvou (např. rozsah agend).
 - Dohoda se pro jednotlivé obce může lišit.
 - Hledí se na něho jako na úředníka obce (vzdělávací povinnosti apod.)
 - Nutno upravit i financování (platba za výkon/převod části příspěvku na výkon státní správy).

Jak ke vzniku společenství obcí přistoupit?

- **Transformací stávajícího dobrovolného svazku obcí – převažující způsob vzniku**

- naplnění zákonných podmínek (územní sladění, úprava členské základny, úprava orgánů), změna stanov

Ministerstvo vnitra může měnit hranice ORP, pokud k tomu existují objektivní důvody (preference vyjížděky) a je to poptáváno ze strany obcí. Změna vyhlášky s účinností k 1. lednu následujícího roku.

- **Vznikem společenství obcí coby nové entity**

- formálně – navázáním na stávající jiné podoby spolupráce (neformální, SPO, spolek apod.)
- reálně na „zelené louce“ – bez dřívější návaznosti

Smlouva o vytvoření společenství obcí spolu se stanovami.

- Registrujícím subjektem je krajský úřad

Územní pravidla pro Společenství

1. Postavení společenství obcí může nabýt svazek obcí, jehož členy
 - a) je **alespoň 15 obcí**, nebo
 - b) jsou alespoň **tři pětiny všech obcí ze správního obvodu** obce s rozšířenou působností, jestliže do tohoto správního obvodu náleží méně než 25 obcí,
 - c) *10 obcí s minimálně 15 tis obyvateli (novela).*
2. Členy společenství obcí mohou být pouze **obce nacházející se ve stejném správním obvodu** obce s rozšířenou působností.
3. Obec může být **členem pouze jednoho** společenství obcí.
4. **Ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, v němž se nachází**
 - a) nejvýše 40 obcí, může vzniknout jedno 1 společenství obcí,
 - b) 41 až 60 obcí, mohou vzniknout nejvýše 2 společenství obcí,
 - c) 61 až 80 obcí, mohou vzniknout nejvýše 3 společenství obcí a
 - d) více než 80 obcí, mohou vzniknout nejvýše 4 společenství obcí.

Kdo ve Společenství rozhoduje?...starostové

- **Nejvyšším orgánem společenství obcí je shromáždění starostů**
 - složené ze starostů členských obcí;
 - starostu obce zastupuje místostarosta obce, případně starostou určený zástupce z řad členů zastupitelstva obce.
- **V čele shromáždění starostů stojí předseda**, který je statutárním orgánem společenství obcí.
- ***Další doporučené orgány:***
 - Rada – kolektivní výkonný orgán, volený shromážděním starostů z jeho středu,*
 - Kontrolní komise – kontrolní orgán, volený shromážděním starostů,*
 - Manažer společenství obcí – reprezentující administrativní kapacitu.*

Přehled úprav společenství obcí ve sněmovním tisku 845 (ve třetím čtení v PS PČR)

Úprava společenství obcí v zákonu o obcích:

- přiznání postavení orgánu veřejné moci
- posílení možnosti výkonu správy jménem společenství
- vytvoření kanceláře a pozice vedoucího kanceláře
- možnost příspěvku na chod a příspěvku na výkon státní správy
- nastavení kontroly a dozoru

Přehled dalších změn ve vazbě na společenství obcí

- 1. Změna zákona o obecní policii** - možnost zřízení obecní policie coby orgánu společenství obcí
 - SO jako zřizovatel, odpadají veřejnoprávní smlouvy
 - Na území jakékoli obce pouze jedna obecní policie (SO x vlastní x zajištěna VPS)
 - Příjemcem pokut SO
- 2. Změna zákona o veřejných službách v přepravě cestujících** (možnost vzniku plánu dopravní obslužnosti pro území společenství obcí)
- 3. Změna zákoníku práce** (odměňování zaměstnanců společenství obcí)
- 4. Změny zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje** - úprava postavení společenství obcí v kontextu regionální politiky

Navázání společenství obcí na regionální politiku/regionální rozvoj

Úprava postavení společenství obcí v kontextu regionální politiky změna zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

- Společenství obcí by mělo hrát i **významnou roli v oblasti regionálního rozvoje** a jeho plánování, v tomto směru se upravuje jeho postavení. Navrhuje se doplnit společenství obcí do soustavy institucí působících v oblasti regionálního rozvoje.
- Dále se navrhuje podrobněji stanovit obsah strategie společenství obcí ve vazbě na cíle regionální politiky. Strategie rozvoje společenství obcí by tak měla obsahovat analýzu současného stavu a očekávaného vývoje území společenství obcí a dále stanovit strategické cíle a priority rozvoje tohoto území. **Měla by rovněž být provázána s cíli a prioritami Strategie regionálního rozvoje a strategie rozvoje územního obvodu kraje.**
- **Obecné zakotvení strategie rozvoje společenství obcí a způsob jejího schvalování zůstanou i nadále v obecním zřízení.**

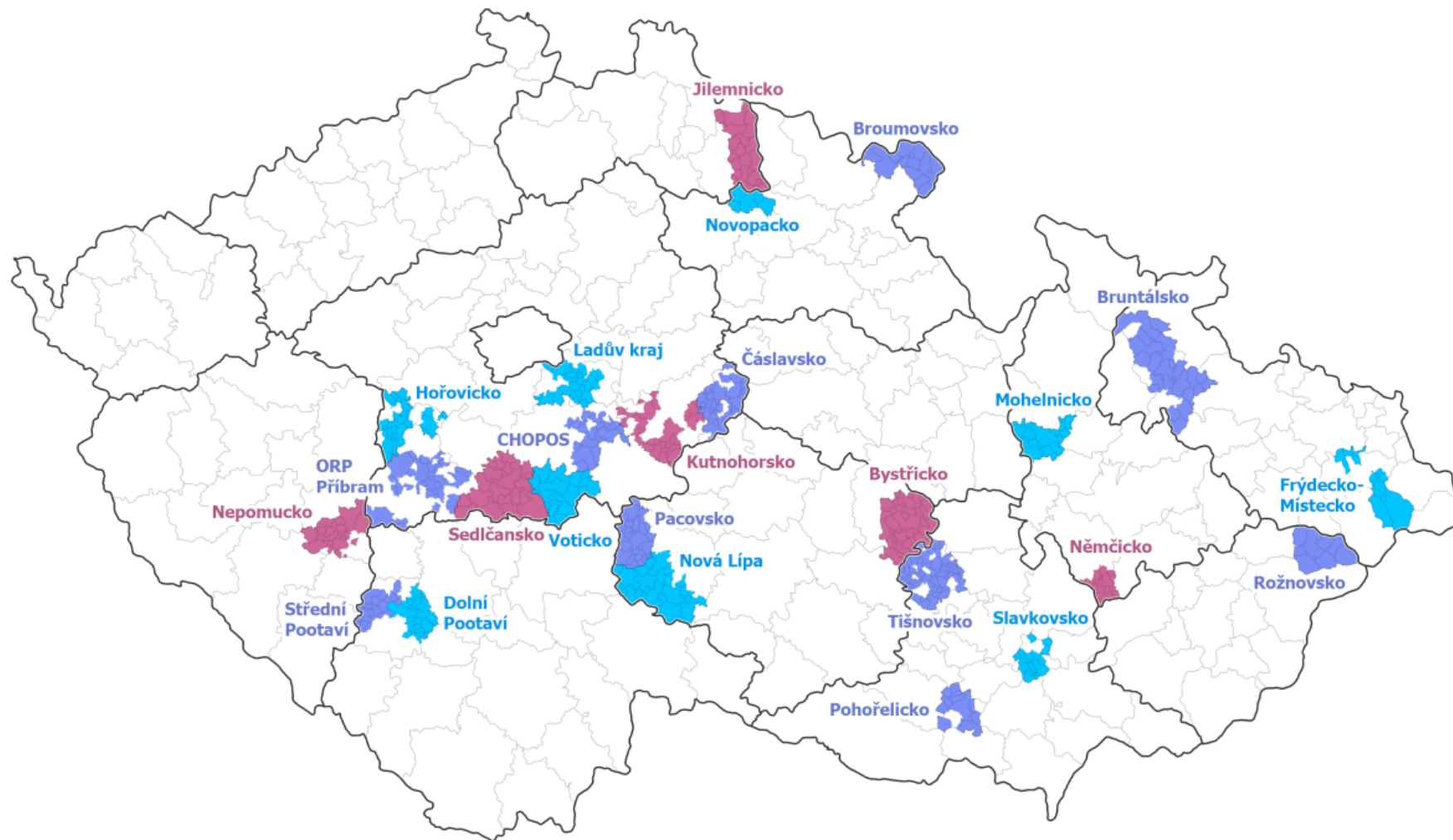
Financování společenství obcí

- Standardní zdroje DSO – členské příspěvky, příjmy z hospodářské činnosti, převažující financování SO
- Dotace související s realizací konkrétních aktivit (projekty), ideálně preference SO
- **Návrh novely – možnost poskytování příspěvku, státní rozpočet**
 - Příspěvek na činnost – představa MV pro financování 1 člověka a chodu orgánů
 - Příspěvek na výkon státní správy (podmíněné výkonem státní správy, výkonové financování), nebude zásadní
- **Přechodný nástroj - dotační titul, k dispozici pro SO vzniklá do konce roku 2024**

Společenství obcí aktuální stav

- 25 zapsaných společenství obcí
- Další jsou v procesu a blíží se do finální roviny
- Předpoklad na konci k 30. červnu 2025 kolem 30 společenství
- SO přebírají vzorové stanovy, míra odchylek 10-15 %
- Aktivní podpora ze strany MV, ambasadoři, podpora sdílení příkladů dobré praxe
- Složitější situace v území, kde může vzniknout více společenství obcí
- MV je připraveno vyjít vstříc vzniku SO i změnou správních hranic ORP
- Nutnost dodržení řádného postupu při transformaci, vyřešení členské základny, následně věcná změna stanov
- Výborná spolupráce s kraji přiznávající postavení společenství obcí

Přehled společenství obcí k 21.5.2025

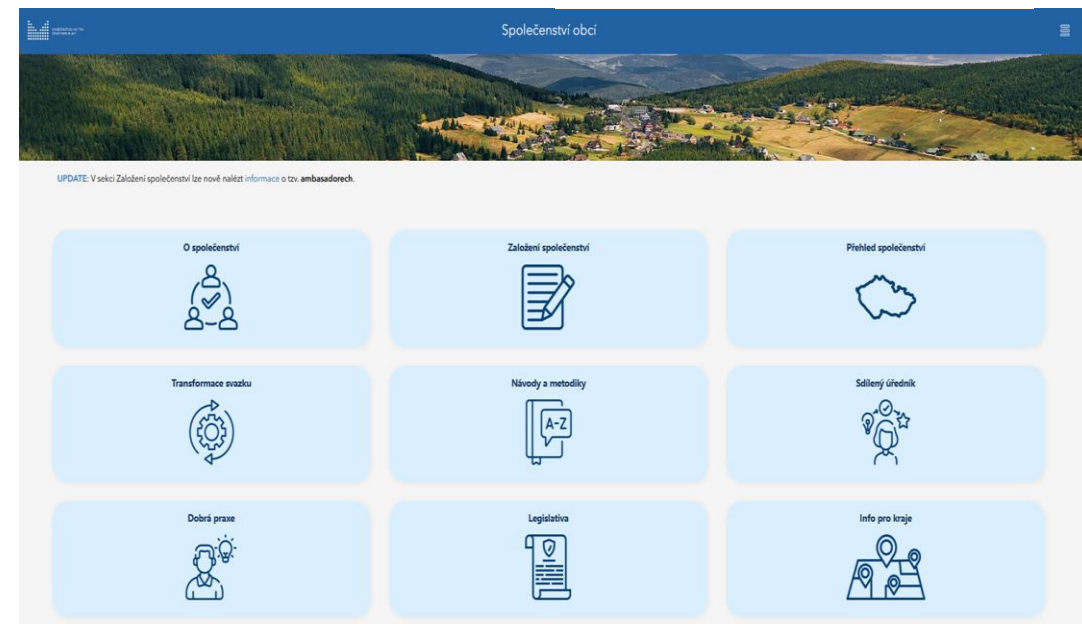
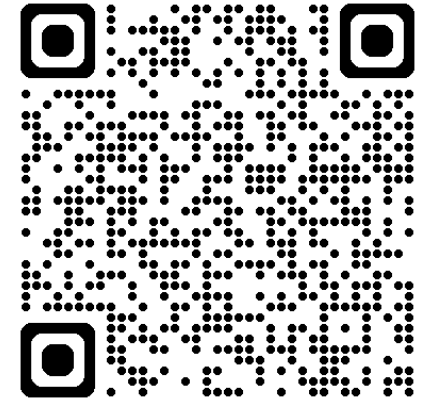
Celkem 25 SO

515 obcí

516 tisíc obyvatel

Podpora ze strany MV

- Speciální webové stránky: www.spolecenstviobci.gov.cz
 - Vzorové stanovy,
 - Metodický postup vzniku společenství obcí,
 - Metodika činnosti společenství obcí (orgány, sdílený úředník)
 - Vzorová struktura plánovacího dokumentu
 - Vzory pro zápis společenství obcí pro kraje
 - Příklady dobré praxe
- **Ambasadoři v jednotlivých regionech**
- **Podpora na jednání svazků či setkání starostů**

Pojďte s námi do toho!

Mgr. Pavel Roubínek, Ph.D.

Ambasador MOS, starosta obce Štarnov

+420 723 276 123

starosta@starnov.cz

Ing. Marek Jetmar, Ph.D.

Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy

Ministerstva vnitra

marek.jetmar@mv.gov.cz

